

Václav Kliment Klicpera

Aleš Fetters

23. 11. 1792 v Chlumci nad Cidlinou - 15. 9. 1859 v Praze - 150. výročí úmrtí

Nepřipomenout v Hradci Králové 150. výročí úmrtí Václava Klimenta Klicpery, to by nebylo dobré. S Hradcem Králové je spjat vskutku těsně, i když se narodil "až" v Chlumci nad Cidlinou a gymnázium i filozofii vystudoval v Praze.

Otec byl krejčí, syn Václav byl také určen k řemeslu. Jako řeznický tovaryš na vandru Moravou onemocněl. Ujal se ho starší bratr František, pozdější lékař. Pod jeho patronací začal studovat gymnázium. Až v roce 1808, šestnáctiletý! Už za studií v Praze hraje ochotnický divadlo, a samozřejmě i o prázdninách doma v Chlumci. A píše i své první hry. Bylo to období po skončení napoleonských válek, doba nadějí, víry v budoucnost, doba obnovy české kultury. V roce 1812 byla ve Stavovském divadle obnovena česká představení. Klicperovi Blaničtí rytíři měli tam premiéru už v roce 1816, v roce 1817 byl napsán Divotvorný klobouk.

Přestože začínal být v Praze známým a úspěšným, odešel odtud, vrátil se jako středoškolský profesor do rodného kraje. Jeho dlouholetým působištěm se stalo hradecké gymnázium. Učil tu od roku 1819 až do roku 1846, prožil tu podstatnou část života. Že tu učil i J. K. Tyla, to je všeobecně známé. Ovlivnil tu vlastně dvě generace, třeba i Františka Smetanu, synovce sládka Smetany, staršího bratrance Bedřichova. Patřil k významným účastníkům hradeckého českého národního života, spolu se svým kolegou Josefem Chmelou jej ve dvacátých letech 19. století rozhýbávali. Toto období bylo asi jeho nejplodnější a nejšťastnější. Měl výrazný podíl i na vzniku zdejšího ochotnického divadla. Úřady mu sice zakázaly vystupovat v divadle jako herec, to se zřejmě na středoškolského profesora neslušelo, ale psát, organizovat, účastnit se, to si vzít nenechal. Už v letech 1820-1822 vyšly čtyři svazky s názvem Divadlo Klicperovo s prvními deseti jeho hrami, záhy nato šest svazků Almanachu dramatických her (1825-1830), v nichž byl zastoupen. Publikoval v hradeckých novoročenkách i dobových časopisech. Ve dvacátých letech napsal mj. hry Rohovín Čtverrohý, Veselohra na mostě, Ženský boj, Jan za chrta dán nebo Každý něco pro vlast, tedy své hry asi nejznámější a nejhranější. Vedle chvil šťastných přicházely ovšem i smutné. V roce 1837 mu zde zemřela první manželka.

V roce 1846 odešel do Prahy, kde se stal ředitelem Akademického gymnázia, naší tehdy nejslavnější střední školy. Jejími žáky byli Neruda, Hálek, Pflieger, Šmilovský... V Praze prožívá národní vzmach kolem roku 1848, ale i důsledky jeho neslavných konců. V roce 1853 byl nedobrovolně penzionován, donucen ze školy odejít. Záminkou bylo, že žáci akademického gymnázia (mj. Vítězslav Hálek) vydávali studentský časopis, oficiálně samozřejmě nepovolený. To ovšem Klicperovi, v té době už "klasikovi", na úctě neubíralo. V Praze v září 1859 umírá jako člověk vážený, uznávaný i opěvovaný.

Při odhalení Klicperova pomníku v Chlumci (1874) vzpomínal Jan Neruda: "Pro nás mladé studentíky byl Klicpera zjevem neobyčejným, přímo poetickým. V něm jsme spatřovali ideál Čecha. Ctihodná, mohutná postava jeho jako by nad nový český život vztyčovala se co pomník, my v něm viděli reprezentaci českých snah a nadšení naše a neoblomná důvěra ve zdar snah těch vycházela z něho."

Zapadly Klicperovy prózy a kdysi slavné "deklamovánky", i řada jeho her nenávratně zapadla, ale některé zůstávají živé, vracejí se na ochotnické i profesionální scény. Veselohru na mostě zhudebnil po více než stu letech od vzniku Bohuslav Martinů. Tato legrácka odehrávající se na mostě oddělujícím dvě "nepřátelské zóny" totiž měla nejen do pádu berlínské zdi velmi aktuální náboj.

Klicperovo jméno nesl dlouhé desítky let hradecký ochotnický soubor. Název Klicperovo divadlo pro hradeckou divadelní budovu se ovšem "střídal" s "Vítězným únorem". Ten byl pokládán "krajskými soudruhy" pro divadlo za důležitější než "staříčkový Klicpera". Věřme, že k podobným kotrmelcům už nebude docházet. Václav Kliment Klicpera si své trvalé místo (nejen) u nás v Hradci plně zaslouží.

© 2000-2004 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz